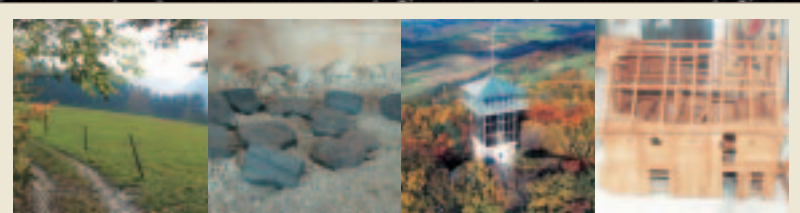


Geschichte ohne Grenzen –  
Határtalan történelem – a kelták

# Die Kelten



Eine  
*Egy határon*  
grenzüberschreitende  
*átnyúló*  
Besichtigung in  
*élménytúra*  
Schwarzenbach  
*Schwarzenbachtól*  
und Sopron  
*és Sopronig*



*Begleiten Sie uns auf einer Zeitreise in das 1. Jahrtausend vor Christus, als große Teile Mitteleuropas zunehmend von keltischen Stämmen besiedelt werden.*

Egy misztikus nép – a kelták

## Die Kelten – ein mystisches Volk



*Tartson velünk egy időutazásra az időszámításunk kezdete előtti első évezredbe, amikor Közép-Európa nagy részén kelta törzsek telepedtek meg.*

*"Zu ihrer Geradheit und Leidenschaftlichkeit aber gesellen sich viel Tollheit, Prahlerei und Putzsucht. Denn sie tragen viel Gold: Um den Hals nämlich Ketten, um Arme und Handgelenke Armبänder. Infolge dieser Eitelkeit zeigen sie sich unerträglich als Sieger, aber verblüfft als Besiegte."*  
Zitat nach: Strabo (um 63 vor bis 19 nach Christus)

Neben menschen- und tiergestaltigen Gottheiten verehrten die Kelten auch körperlose Geistwesen, deren Anwesenheit man in tiefen Wäldern, an heiligen Quellen sowie in den gewaltigen Erscheinungen von Naturphänomenen zu erkennen glaubte. Viele unserer heutigen Sitten und Gebräuche, wie z.B. die Sonnenwendfeiern, gehen nicht zuletzt auf die Kelten zurück

Geradezu legendär war die Kampfeswut der Kelten. Viele römische Schriftsteller berichten – schauernd, aber mit einer gewissen Bewunderung – von den vom "furore" erfassten keltischen Kriegern, die im Zustand der "heiligen Raserei" den Göttern näher standen als den Menschen.

Im Naturpark "Landseer Berge" erfahren

Nemes családok, gazdag kereskedők és druidák, ahogy a kelta papokat hívták, képezték a felsőbb osztályt. "De egyenességükhöz és szenvedélyességükhöz megannyi örütség, hengegés és erős cicomavágy párosult. Ezért sok aranyat hordtak magukon. A nyakon láncokat és a karon és csuklón karkötőket. Az önteltség következtében győztesként elviselhetetlenek, vesztésként zavarba ejtőek voltak. (Sztrabon: le. 63-19.)

Ember és állatstestű istenek mellett a kelták testetlen szellemlényeket is tiszteltek, akiknek jelenlétét a mély erdőkben, a szent forrásokban, valamint a lenyűgöző természeti jelenségekben vélték felismerni. Sok mai szokás és hagyomány előzménye, mint pl. a napforduló ünnep egészen a keltákig nyúlik vissza. Éppenolyan legendás volt a kelták harci örülete. Ahogy több római írói is tudósított – borzongással, de bizonyos tisztelettel – a "furore"-tól elragadott kelta harcosokról, akik a szent tombolás állapotában az istenekhez közelebb álltak, mint az emberekhez. A Lánzséri hegyek Natúrparkban többet tudhat meg ezek az emberek életéről, akik a belső alpi rétorománok, szlávok, bajorok és sok más nép mellett a mi őseink is voltak.

*Három kelta erődítés fogja zárja  
körbe a Felsőpulyai öblöt.*



## Die Kelten in den Landseer Bergen

### A Lánzséri hegyek keltái

*Die Kelten lebten hauptsächlich vom Ackerbau, doch gab es unter ihnen auch begnadete Handwerker. Drei keltische Festungen umschließen die Oberpullendorfer Bucht*

Meist lebten die Kelten in Einzelgehöften oder in kleinen Dörfern. An wichtigen Zentralorten ließ die reiche Oberschicht umfassende Befestigungen als weithin sichtbare Zeichen ihrer Macht errichten. Der römische Imperator Caius Julius Cäsar bezeichnete eine dieser Anlagen, die von ihrer Größe und Struktur her als Städte bezeichnet werden können, als "Oppidum".

Bisher konnten die Archäologen drei keltische Festungen nachweisen, die die so genannte Oberpullendorfer Bucht umschließen, wo zur damaligen Zeit reiche Eisenvorkommen ausgebeutet wurden. Diese Siedlungen liegen auf dem Burgstall bei Sopron, in Velem bei Köszeg und am Burgberg bei Schwarzenbach.

Das in der nahen Oberpullendorfer Bucht gewonnene Eisen wurde hier weiter verarbeitet und gehandelt. Dieses "norische Eisen" wurde auch im römischen Reich wegen seiner hohen Qualität geschätzt.

A kelták főleg mezőgazdasággal foglalkoztak, de volt közöttük tehetséges kézműves is. Főleg egyedülálló házakban, vagy kistelepülésekben éltek. A fontosabb központi helyeken, a gazdag felsőréteg, hatalmas látható jelekként, terjedelmes erődítményeket építtettek. Caiusz Juliusz Cézár ezeket az építményeket, amiket nagyságuk és szerkezetük alapján városnak lehet mondani, "oppidum"-nak nevezte. Eddig a régészek három kelta erődítményt tudtak azonosítani, amelyek az ún. Felsőpulyai öblöt zárják körbe, ahol akkoriban a gazdag vasérctelepeket termelték ki. Ezek a települések találhatóak meg a soproni Várhelyen, a Köszeg melletti Velemben és a schwarzenbachói Várhegyen. A közeli felsőpulyai öbölben nyert vasat itt dolgozták munkálták tovább és adták tovább. Ez a norikumi vas a római birodalomban magas minősége miatt rendkívül becses volt.

*The speedy subway abused five obese botulisms. The partly schizophrenic television sacrificed one bourgeois Klingon, although*



## Die Kelten in Schwarzenbach

### A Schwarzenbach – i kelták

*Im 2. Jh.v.Chr. errichteten die Kelten auf dem Burg-Berg bei Schwarzenbach eine der größten stadtartigen Ansiedlungen des Ostalpenraumes. Die Bewohner waren Adelige, Bauern, Handwerker und Händler.*

Es ist anzunehmen, dass die Höhensiedlung von Schwarzenbach als wirtschaftlicher und politischer Mittelpunkt der Zentralort eines keltischen Stammes war. Der Fund einer keltischen Goldmünze vom Stamm der Boier könnte hier ein wertvoller Hinweis sein. In der Hochblüte dieser Siedlung lebten an die 2000 Menschen in dieser Stadt.

Heute ist die Anlage ist die am besten erhaltene Wallbefestigung in typischer keltischer Bauweise in Österreich. Sie hat eine Größe von ca. 15ha und war an allen Seiten von einer bis zu 10m hohen "Pfofenschlitzmauer" umgeben, die zum Teil auch noch heute als Wall im Gelände erkennbar ist. Das Innere der Wallbefestigung bilden blockbauartig verzimmerte Holzkästen, die mit Erde verfüllt und vorne mit einer Trockensteinmauer verblendet wurden.

Seit mehr als 10 Jahren führt die Universität Wien Ausgrabungen in Schwarzenbach durch. Neben der Befestigungsanlage wurden auch Strukturen und Konstruktions-techniken von Wohnhäusern, von Handwerksgebäuden und von Wirtschaftsbauten untersucht.

le. előtt második évszázadban építették a keleti alpi térség egyik legnagyobb városias települését a Schwarzenbach melletti Várhegyre a kelták. Lakosai nemesek, parasztok, kézművesek és kereskedők voltak. Feltételezhető, hogy a magaslati település egy kelta törzs gazdasági és politikai központja, főteleülése volt. A kelta bójok törzstől származó aranypenz lelet, erre utaló fontos utalás lehet. A település virágkorában 2000 ember élt a településen. Ma a létesítmény Ausztria egyik legjobban megmaradt, kelta építő stílusú várerődítménye. Kb. 15 hektár nagyságú és minden oldalról 10m magas falakkal volt körülvéve, amik helyenként ma is láthatók. Az erődítmény belső oldalát blokkszerűen ácsolt, földdel töltött fadobozokkal és elöl száraz kőfallal borították. Több mint tíz éve folytat ásásokat a bécsi Egyetem Schwarzenbachban. Az erődítmény mellett lakóházakat, kézműves műhelyeket és gazdasági épületeket is feltártak.

*Befestigungsmauern, Häuser und Werkstätten.  
Mit Werkzeugen nach keltischem Vorbild wird eine  
Siedlung gebaut.*

Rekonstrukciók és látogatások

## Rekonstruktionen und Besichtigungen



*Erődítményfalak, házak és mőhelyek.*

Auf der Basis der archäologischen Befunde wurden in den letzten Jahren von Mitarbeitern der VIAS- Vienna Institute for Archaeological Science einige Bauwerke der keltischen Stadt originalgetreu rekonstruiert. Dabei wurden ausschließlich Werkzeuge aus Roheisen verwendet, die von den Experimentalarchäologen nach keltischen Vorbildern nachgeschmiedet wurden!

Sie können folgende Attraktionen besichtigen:

- Ein Teil der "Pfostenschlitzmauer", die den Befestigungswall bildete
- Ein Handwerkerhaus
- Ein Wohnhaus
- Einen Speicherbau
- Eine Keramikwerkstätte mit Brennofen
- Ein Museumsturm, in dem aufschlussreiche Funde aus der Bronze- und Eisenzeit sowie das Grab eines Kindes aus der Völkerwanderungszeit ausgestellt sind.
- Von der Aussichtsplattform des 26 m hohen Turms genießen Sie die Aussicht vom Schneeberg bis weit nach Ungarn.

Kelta mintájú szerszámokkal épül egy település.

A régészeti leletek alapján az utóbbi években a VIAS munkatársai a kelta település néhány épületét eredetiben rekonstruálják. Itt csak kizárólag nyersvas szerszámokkal dolgoznak, amiket a kísérleti régészek a kelta mintára öntöttek.

A következő látnivalók találhatóak.

- A cölöpfal egy részlete, amelyik az erődítményt képezte
- Egy kézművesház
- Egy lakóház
- Egy tárolóépület
- Egy kerámiaműhely kemencével
- Múzeumtorony, amelyben információ gazdag leletek a bronz és vaskorból láthatók, továbbá egy gyermeksír a népvá norlás korából. A torony tetejéről páratlan kilátás a Schneebergtől a magyar pusztáig.

*Der Naturpark Landseer Berge wurde im Frühling 2001 eröffnet und liegt im Übergangsbereich der Ausläufer der Alpen zur ungarischen Tiefebene.*

A Lánzséri hegyek Naúrpark

## Der Naturpark Landseer Berge



*A Lánzséri Natúrpark 2001 tavaszán nyílt meg az Alpok nyulványai és magyar Kisalföld közötti átmeneti zónában.*

Der länderübergreifende Naturpark (BGLD und NÖ) umfasst Teile der Orte Schwarzenbach, Kobersdorf, Oberpetersdorf, Lindgraben, Markt St. Martin, Landsee, Neudorf, Kaisersdorf, Weingraben, Draßmarkt, Karl und Oberrabnitz.

Im Naturpark wird den Gästen die reiche Geschichte und die abwechslungsreiche Landschaft näher gebracht. Ein Besucher erzählt:

*"Die Kinder haben heute an einer Natur – Erlebnisführung ‚Abenteuer Bach und Tümpel‘ teilgenommen – und sie waren begeistert. Meine Frau und ich genossen währenddessen eine Führung durch das Renaissance – Schloss Kobersdorf mit dem herrlichen Freskensaal und dem malerischen Arkadenhof. Nach dem Mittagessen bei einem ‚Schmankerlwirt‘ wanderten wir durch verträumte Wälder zur Burgruine Landsee, wo das Mittelalter spürbar wird. Der Naturpark Landseer Berge ist ein großartiges Erlebnis! "*

Természeti élmények, pihenés és kultúra – ezt kínálják a lánzséri hegyek.

A tartományokon átívelő natúrpark (Burgenland-Alsó Ausztria) a következő településeket foglalja magába: Schwarzenbach, Kabold/Kobersdorf, Felsőpéterfa/Oberpetersdorf, Kishársfalva/Lindgraben, Sopronszentmárton/Markt St. Martin, Lánzsér/Landsee, Újfalu/Neudorf, Császárfalu/Kaisersdorf, Borosd/Weingraben, Vámosdercske/Draßmarkt, Répcehároly/Karl, Répcefő/Oberrabnitz.

A Natúrparkban a vendégek a gazdag történelemmel és a változatos természeti tájjal ismerkedhetnek. Egy látogató meséli: A gyerekek ma egy élménytúrán vettek részt, Patak és pocsolya kaland – és elragadtatók voltak.

Feleségemmel addig a kaboldi reneszánsz kastélyt, a freskóteremmel és fest\_i árkádossal uvarral látogattuk. Az ebéd után, melyet egy „Schmankerlwirt“ önel költöttünk el, a lánzséri romokhoz túráztunk, ahol érezni a középkort. A Natúrpark egy nagyszerű élmény!



## Besichtigungen im Naturpark

### Headline Ungarisch

*Schloss Kobersdorf, Burgruine Landsee, Museum  
"Der Natur auf der Spur". Wander- und Radwege in einer reich-  
haltigen Landschaft verbinden die Zeugen der Vergangenheit*

- Wanderwege, Radwege und Mountain-bike-Strecken durchziehen den Naturpark
- Die Burgruine Landsee ist eine der größten Wehranlagen Mitteleuropas und bietet vom Aussichtsturm eine grandiose Fernsicht
- In Schwarzenbach tauchen Sie ein in die Welt der Kelten in den Ausgrabungen, Rekonstruktionen und im Museumsturm
- Das Renaissance-Schloss Kobersdorf wartet mit Schlossspielen, Kabarett und Theater auf
- Das Museum "Der Natur auf der Spur" im Schloss Lackenbach bietet Naturerlebnisse für alle Sinne

Führungen in der Burgruine Landsee, im Keltendorf Schwarzenbach und im Renaissance-Schloss Kobersdorf werden in deutsch und ungarisch durchgeführt.

Nähere Informationen:  
Naturpark Landseer Berge  
A- 7332 Kobersdorf, Schloss  
Tel. +43(0)2618 / 52 118  
Fax +43(0)2618 / 52 119  
Homepage: [www.landseer-berge.at](http://www.landseer-berge.at)  
e-mail: [info@landseer-berge.at](mailto:info@landseer-berge.at)

A gyalog és biciklis utak kötik össze a múlt emlékeit a tartalmas tájon.

Túrautak, bicikliutak, mountainbikeutak hűződnek a Natúrparkban

A lánzséri várrom az egyik legnagyobb középeurópai védmű, ahonnan páratlan panoráma nyílik

Schwarzenbachban a kelták világába merülhet

A kaboldi reneszánsz vár várjátékokkal, kabaréval és színházzal várja

A lakompaki várban a Természet nyomában múzeum kínál élményt valamennyi érzékszervnek

A lánzséri várrom, Schwarzenbach-i keltafalu és a kaboldi vár magyar és németnyelvű idegenvezetéssel várja Önöket!

További információ:

Lánzséri hegyek Natúrpark  
A- 7332 Kobersdorf, Schloss  
Tel. +43(0)2618 / 52 118  
Fax +43(0)2618 / 52 119  
[www.landseer-berge.at](http://www.landseer-berge.at)  
[info@landseer-berge.at](mailto:info@landseer-berge.at)

*Am Kreuzungsbereich von alten Handelswegen.  
Die eisenzeitliche Burg am  
Burgstall von Ödenburg/ Sopron.*

Sopron-Várhely (Burgstall)

## Die Kelten in Sopron



*Vorspann ungarisch subway abused five obese botulisms. The partly schizophrenic television sacrificed one bourgeois Klingon, although*

An einer Verbindung der ungarischen Tiefebene mit dem Wiener Becken befindet sich die Kreuzung des urzeitlichen Handelswegs vom Baltikum zur Adria, der so genannten Bernsteinstraße, und des west-östlichen Handelsweges.

In der Eisenzeit wurden die höher gelegenen Orte in der Nähe von Ödenburg mit Erdwällen und Gräben befestigt. Diese Erdburgen boten einen wichtigen Schutz für die Bevölkerung. Auf dem 500m hohen Berggrücken des "Burgstall" befindet sich auf einer Fläche von 0,4km<sup>2</sup> einer der wichtigsten Fundorte der östlichen Hallstattkultur. Die aus Holz und Erde gebaute Hauptbefestigung ist 2 km lang.

Die ersten Ausgrabungen wurden im Jahre 1887 von Lajos Bella durchgeführt. Bis 1932 fanden mehrere Grabungen an den Befestigungsanlagen und den Hügelgräbern statt. Die in den Gräbern gefundenen Urnen sind europaweit bekannt und berühmt.

Die Kelten haben sich im 2. und 1. Jh.v.Chr. (La T<sub>ne</sub>-Zeit) in der Burg einquartiert und haben sie umgebaut. Aus dieser Zeit stammen auch die inneren Befestigungen.

Az Alpokalja keleti nyúlványainak és a Fertő-medencéjének csatlakozásánál, a Soproni hegység lábánál húzódik az a völgy, melyen keresztül a Kisalföld sík vidéke a Bécsi medence felől elérhető. Ezen a helyen keresztezi egymást az ősi nyugat-kelet irányú, valamint az Adriai tengert és a Baltikumot összekötő észak-déli kereskedelmi útvonal, mely a bronzkortól kezdve a Borostyánkő kereskedelem egyik fontos útvonala volt.

Az egymástól látótávolságra elhelyezkedő Sopron környéki magaslati telepeket a korai vaskorban (Kr. e. 750-400) sáncokkal erősítették meg. A hegyvonulatokon épített földvárak természetes védelmet biztosítottak a veszély idején menedéket kereső lakosságnak. Az 500 m magas gerincen álló, 37,4 katasztrális hold (0,4 km<sup>2</sup>) kiterjedésű soproni Várhely fából és földből emelt Hallstatt kori sáncvára a keleti Hallstatt kultúra egyik legfontosabb lelőhelye. A főszánc hossza kerekén 2 km. Maga a vár 900 m hosszú és 350 m széles területet foglal el. Az itteni feltárásokat 1887-ben Bella Lajos (A Reáliskola, mai Széchenyi Gimnázium tanára, Sopron Vármegye és Sopron szabad királyi Város Régészeti Társulatának titkára) kezdte meg. 1932-ig több ásítás történt a földvárban és a mellette elterülő halom-

*Die ungarische  
Liszt – Stadt. Zwischen dem Neusiedlersee  
und den Ausläufern der Alpen*

Headline Ungarisch

## Die Stadt Sopron



*Vorspann ungarisch subway abused five obese botulisms. The partly schizophrenic television sacrificed one bourgeois Klingon, although*

Die Gegend war schon in den Urzeiten bewohnt, die erste größere Siedlung haben die Römer unter den Namen Scarbantia gegründet. Die Gebäude der Innenstadt tragen die Kunststile der Jahrhunderte: Romanisch, gotisch, Renaissance, barock. Alle Stile kann man am Stadtturm erkennen.

Im Jahr 1809 ist eine Division von Napoleon in die Stadt einmarschiert. Der Legende nach wurde damals der Wein, der Blaufränkisch, geboren (Weindegustation auf dem Hauptplatz im Napoleonkeller).

Im Jahre 1840 hat der 9jährige Wunderknaabe Franz Liszt sein erstes Konzert vor Publikum gegeben. Seitdem pflegt Sopron / Ödenburg den Kult von Liszt.

Informationen Sopron:  
Magyar Turizmus Rt. NYDRMI Sopron Új u.4., Tel: 99/512-590 Fax: 99/512-598  
Email: taschner@sopron.hu vagy

A környék már az ősidőkben lakott volt, az első nagyobb települést a rómaiak hozták létre Scarbantia néven. A belváros épületei magukon hordják az évszázadok építészeti stílusait a román, gótikus, reneszánsz, barokk jegyeket. Valamennyi stílus a.

Tűztornyon figyelhető meg. 1809-ben Napoleon csapatai vonultak be a városba, a legenda szerint ekkor született meg a város zászlósborra, a kékfrankos. Borkóstoló a Fő téren a Napoleon pincében. 1840-ben adta első nyilvános koncertjét a 9 éves Liszt Ferenc, azóta ápolják a művész kultuszát a soproniak.

*Tagesangebot zur Besichtigung der keltischen Stätten in  
Schwarzenbach und Sopron. Tauchen sie sich ein in das Leben  
unserer Vorfahren!*

**Látogassa a keltákat határok nélkül!**

**Besuchen sie die Kelten – grenzüberschreitend!**



*Egy napos túrajavaslat a Schwarzenbach-i és soproni kelta helyekre.  
Merüljön el őseink életében!*

**Programm, Leistungen:**

- Ankunft in Schwarzenbach, Begrüßungstrunk
- Führung durch die keltischen Rekonstruktionen,
- Besichtigung des Museumsturms
- Keltisches Mittagessen in Schwarzenbach
- Fahrt nach Sopron mit ihrem Bus
- Führung "Burgstall" und Hügelgräber, Besichtigung der Ausstellung "dreitausend Jahre an der Bernsteinstraße" im Stadtzentrum Sopron
- Rückfahrt nach Österreich mit ihrem Bus

Gesamtdauer: ca. 8 Stunden

**Kosten:**

Führungen und Eintritte  
in Schwarzenbach und Sopron EUR 12,-  
Keltisches Mittagessen  
inkl. 1 Getränk EUR 15,-  
*Gilt für Gruppen ab 25 Personen*

Anmeldung: siehe Anmeldekarte

Für die Fahrt nach Ungarn ist ein Reisepass erforderlich!

**Program:**

- Érkezés Schwarzenbachba, köszöntőital
- Látogatás a kelta rekonstrukciónál,
- Látogatás a múzeumtoronyba
- Kelta ebéd Schwarzenbachban
- Továbbút Sopronba
- Látogatás a Várhelyen, Kívánság szerint lehetséges a Soproni Múzeum – Háromezer év a Borostyánkő út mentén című kiállítás megtekintése
- Visszaút Ausztriába

Időtartam kb. 8 óra

**Árak:**

Vezetés, belépőkkel együtt  
Schwarzenbach, Sopron EUR 12,-  
Kelta ebéd  
(egy itallal) EUR 15,-  
*Csak 25 fő felett!*

Jelentkezés

Az utazáshoz Magyarországra 2004. május 1-ig útleveleszükséges!

*Történelem határok nélkül – a kelták. A Schwarzenbach-i és soproni keltahelyek meglátogatása*

**Ihr Wunschprogramm**  
*Választott program*

--

*Terminwunsch*

*Tervezett időpont*

*Programm Schwarzenbach und Sopron  
Látogatás Schwarzenbachban und Sopronban*

*Programm Schwarzenbach alleine  
Schwarzenbach egyedül*

*Keltisches Mittagessen  
Kelta ebéd*

## Anmeldekarte für das Tagesprogramm

### Jelentkezési lap

*Geschichte ohne Grenzen - Die Kelten  
Besichtigung der keltischen Stätten  
in Schwarzenbach und Sopron*

*Familienname*

*Családnév*

*Vorname, Titel*

*Keresztnév*

*Straße, Nummer*

*Utca házszám*

*Land /PLZ/Ort*

*Ország, ir. szám, település*

*Telefon, e-mail*

*Telefon, e-mail*

*Organisation*

*Szervezet*

*Anzahl Personen*

*résztevők száma*

*Datum, Unterschrift*

*Dátum aláírás*

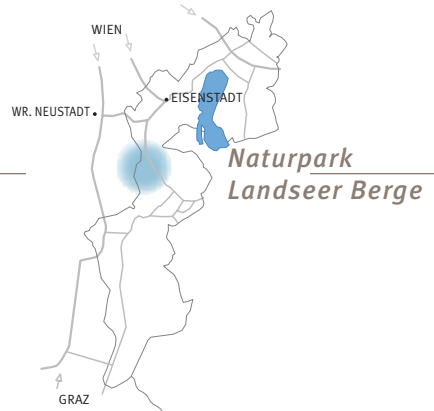
**Die Anmeldung schicken,  
faxen oder mailen an:**  
jelentkezés a következ\_ címre kérjük

Naturpark Landseer Berge  
A-7332 Kobersdorf, Schloss  
Tel. +43(0)2618 / 52 118  
Fax +43(0)2618 / 52 119  
info@landseer-berge.at  
www.landseer-berge.at

Für die Fahrt nach Ungarn ist ein Reisepass erforderlich!

Wir empfehlen Reisebusse der Fa. Blaguss

## Anreise



Informationen:  
 Naturpark Landseer Berge  
 A-7332 Kobersdorf, Schloss  
 Tel. +43(0)2618 / 52 118  
 Fax +43(0)2618 / 52 119  
 info@landseer-berge.at  
 www.landseer-berge.at



DIESES PROJEKT WIRD VON DER EUROPÄISCHEN UNION, VON BUND UND LAND BURGENLAND KOFINANZIERT.

### IMPRESSUM

Für den Inhalt verantwortlich: Naturpark Landseer Berge, Dez. 2003

Fotos: Gemeinde Schwarzenbach, Naturpark Landseer Berge,

VIAS-Vienna Institute for Archaeological Science, Museum Schloss Lackenbach, Region NÖ-Süd alpin

Konzeption und Design: © atelier4, www.a4grafik.com